

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах трансформації ринкового середовища підвищуються і ризики економічних суб'єктів. В цих умовах особливої актуальності набувають питання пов'язані з забезпеченням фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Фінансова стійкість є однією з ключових характеристик фінансово-господарської діяльності організації. Якщо суб'єкт господарювання фінансово стійкий то це надає йому змогу протистояти ризикам середовища, мати переваги при залученні інвестицій та кредитів, тощо. В свою чергу ефективність управління фінансовою стійкістю значною мірою залежить від вчасного та якісного оцінювання рівня фінансової стійкості.

Одним з абсолютних критеріїв оцінки фінансової стійкості підприємства є надлишок або недолік засобів для формування запасів та витрат (матеріальних оборотних фондів).

В процесі аналізу визначаються три ключові показники наявності засобів формування запасів та витрат [1].

1. Визначається надлишок недолік власних оборотних коштів ($\pm BOK$) для формування запасів та витрат (З), в свою чергу показник власних оборотних коштів

$$\pm BOK = BOK - З. \quad (1)$$

Якщо

$$\pm BOK \geq 0, \text{ або } BOK \geq З \quad (2)$$

то це свідчить про абсолютну фінансову стійкість. Де

$$BOK = BK - HA. \quad (3)$$

2. Надлишок недолік власних оборотних коштів та довгострокових позикових засобів (ДЗ) формування запасів та витрат ($\pm BDK$)

$$\pm BDK = BOK + ДЗ - З; \quad (4)$$

$$\pm BDK \geq 0, \text{ або } BOK + ДЗ \geq З \quad (5)$$

Враховуючи той факт, що довгострокові ресурси дозволяють стратегічно планувати діяльність організації та використовувати їх протягом тривалого часу, то цей тип фінансової стійкості можна вважати нормальним.

3. Надлишок чи нестача загальної величини основних джерел для формування запасів та витрат ($\pm 3BK$):

$$\pm 3BK = (BOK + ДЗ + КЗ) - 3 \quad (6)$$

$$\pm 3BK > 0, \text{ або } BOK + ДЗ + КЗ > 3 \quad (7)$$

Залежність від короткострокових засобів (КЗ) призводить до значної ризикованості, оскільки залежить від можливостей зовнішніх інвесторів вкладати кошти в організацію. Такий тип фінансової стійкості є нестійким. Якщо короткострокові ресурси внаслідок якихось подій пов'язаних чи не пов'язаних з діяльністю підприємства перестають надходити на підприємство, то це призводить до порушення діяльності організації, кризової ситуації, а в подальшому до банкрутства.

Розрахунок вищезазначених показників визначає трикомпонентний показник типу фінансової стійкості:

$$Пфс = \begin{cases} 1, \text{ якщо } BOK > 0 \\ 0, \text{ якщо } BOK < 0 \end{cases}$$

Проте на практиці підходи щодо визначення нестійкого фінансового стану різняться. Так під час розгляду контрольного прикладу Костирко Р.О. [2] при визначенні загальних джерел формування запасів та витрат до короткострокових засобів включає всі поточні зобов'язання, натомість в роботі [3] до загальних джерел враховують лише короткострокові кредити банків.

Обидва зазначені підходи можуть використовуватися на практиці, проте доцільно в таких умовах розрізнявати типи фінансової стійкості за різних варіантів розрахунку. Так ситуацію коли підприємство покриває власні потреби щодо виробництва та реалізації товарів робіт послуг за рахунок власних, довгострокових та короткострокових (у вигляді короткострокових кредитів (КК) банку) засобів можна характеризувати, як нестійкий фінансовий стан.

$$(BOK + ДЗ + КК) - 3 \geq 0 \quad (8)$$

Так з одного боку, отримуючи банківське кредитування, підприємство користується довірою у банка і має певний потенціал щодо власної стійкості, а з іншого – залежність від короткострокових банківських ресурсів, які у будь-який момент можуть перестати надходити. В цій ситуації підприємство змушене максимально мобілізувати всі наявні кошти спрямовуючи їх у виробництво і збільшуючи зобов'язання перед робітниками, бюджетом,

постачальниками та підрядниками (усі поточні зобов'язання (ПЗ)) . Такий стан можна охарактеризувати як кризовий.

$$(\text{ВОК} + \text{ДЗ} + \text{ПЗ}) - \text{З} > 0. \quad (12)$$

В той же час, стан за якого:

$$(\text{ВОК} + \text{ДЗ} + \text{ПЗ}) - \text{З} \leq 0, \quad (13)$$

можна охарактеризувати як стан технічного банкрутства, оскільки на підприємстві недостатньо коштів для виробництва та реалізації продукції, проте достатня кількість зобов'язань, які вимагають погашення

Отже для ідентифікації фінансової стійкості підприємств замість трикомпонентного показника доцільно використовувати показник з чотирма ключовими компонентами.

Список використаних джерел:

1. Мірошник О.Ю. Особливості оцінки фінансової стійкості підприємства за допомогою абсолютних показників / О.Ю. Мірошник // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2015. Випуск 12 (45). – Ч.2. – С. 134-142.
2. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз: [навч. посібник] / Р. О. Костирко. – Х.: Фактор, 2007. – 784 с.
3. Економічний аналіз : Навч. посіб. Ч. 2 / Г. Ф. Азаренков, З. Ф. Петряєва, Г. Г. Хмеленко; Харк. держ. екон. ун-т. - Х., 2003. - 232 с.